

**Eerste tussenrapportage
Pilot 'Eer gerelateerd geweld'
(Definitieve versie)**

**Mei 2005
Definitieve versie**

Interregionaal projectleider:

W. Timmer, Bureau Specifieke Operationele Ondersteuning, Politie Haaglanden

Tekst:

Dr. J. Janssen, Bureau Staf Korpsdirectie / Analyse & Research, Politie Haaglanden

M. El Morabet, Bureau Specifieke Operationele Ondersteuning, Politie Haaglanden

R. Bos, Bureau Specifieke Operationele Ondersteuning, Politie Haaglanden

M.m.v.:

G. Dijkman, Politie Zuid-Holland-Zuid

N. Barut, Politie Zuid-Holland-Zuid

Inhoudsopgave

Voorwoord

- 1 De doelstellingen van de pilot
 - 2 Overzicht van de activiteiten voor afsluiting van de eerste rapportageperiode
 - 2.1 Een verkenning van zaken met een culturele component
 - 2.2 Resultaten met betrekking tot de registratie
 - 2.3 Resultaten met betrekking tot de voorlichting
 - 3 Inkadering van de pilot binnen de politie
 - 3.1 Inkadering binnen regiopolitie Haaglanden
 - 3.2 Inkadering binnen regiopolitie Zuid-Holland-Zuid
 - 3.3 Inkadering binnen de Nederlandse politie
 - 3.4 Afspraken buiten de politie
 - 4 Voorlopige conclusies en aanbevelingen
 - 4.1 Voorlopige conclusies
 - 4.2 Aanbevelingen
 - 5 Aandachtspunten voor het vervolg van de pilot
- Bijlage 1: Verzoek om informatie over aan cultuur gerelateerde delicten aan wijkagenten
- Bijlage 2: Overzicht van voorlichtingsactiviteiten binnen Politie Haaglanden en Zuid-Holland-Zuid in 2004 tot en met maart 2005
- Bijlage 3: Overzicht van netwerkactiviteiten in 2004 tot en met maart 2005

Voorwoord

Voor U ligt de eerste tussenrapportage van de pilot 'eer gerelateerd geweld'. In deze tussenrapportage wordt aandacht besteed aan de activiteiten, die tot nu toe in het kader van deze pilot zijn uitgevoerd. De rapportageperiode beslaat de periode oktober 2004 – maart 2005.

De pilot heeft een exploratief karakter. Dat wil zeggen, dat het wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van de ontwikkeling van een voorstel voor een registratie van aan eer gerelateerd geweld de politiepraktijk op de voet volgt. In dit eerste verslag wordt in hoofdzaak ingegaan op de wijze waarop mijn team naar een systematiek heeft gezocht om casuïstiek uit de politiepraktijk te destilleren uit de enorme hoeveelheid aan informatie die de politie dagelijks binnen krijgt. Hoewel in deze rapportage enige aandacht zal worden geschonken aan de betekenis en invulling van het concept 'eer gerelateerd geweld', zal daar dieper op worden ingegaan in de vervolgrapportage.

Het rapport is als volgt opgebouwd: in de eerste paragraaf zal op bondige wijze nog eens geschetst worden wat de doelstellingen van deze pilot zijn. In de daarop volgende paragraaf wordt allereerst een overzicht gegeven van de activiteiten, die in de eerste periode van de pilot hebben plaatsgevonden. Om beter inzicht te krijgen in de wijze waarop politieagenten culturele aspecten beoordelen, is hen gevraagd om voorbeelden van zaken te sturen, die volgens hen een culturele component hadden. De inzichten die hier uit voortkomen worden in paragraaf 2 behandeld. Verder worden in deze paragraaf de voorlopige resultaten met betrekking tot de registratie en de voorlichting beschreven. In de derde paragraaf wordt onder meer stil gestaan bij de inkadering van de pilot binnen politie Haaglanden en Zuid-Holland-Zuid. Paragraaf 4 is vervolgens gewijd aan voorlopige conclusies en aanbevelingen, die op dit moment van de pilot kunnen worden gedaan. Tot slot wordt in de laatste paragraaf stil gestaan bij de voortgang van de pilot.

Voor alle duidelijkheid wil ik hier tot slot benadrukken dat dit tussenverslag niet gezien moet worden als een pasklaar antwoord op de complexe vragen rond eer gerelateerd geweld, waar de politie en haar partners in de veiligheidszorg zich voor geplaatst zien. In dit document worden de eerste (voorlopige) bevindingen gepresenteerd. Daarnaast is er ruimte voor vragen en aanbevelingen. Het betreft hier dus 'werk in uitvoering', waarover wij te allen tijde met geïnteresseerden van gedachten willen wisselen.

In deze pilot wordt door gebruikmaking van de deskundigheid uit wetenschap en bij de politie en van de kennis van netwerkpartners een bijdrage geleverd aan het verhogen van de effectiviteit van het politieoptreden. Bij deze wil ik mijn waardering uitspreken voor de voortdurende ondersteuning van Analyse & Research en in het bijzonder voor drs. P. Versteegh. Ook is bij deze pilot wederom gebleken dat de betrokkenheid van een korpsdirectie van essentieel belang is voor het op vruchtbare wijze kunnen uitvoeren van de geplande activiteiten. Buiten de politie is een goede samenwerking met verschillende ambtenaren van met name het Ministerie van Justitie een belangrijke randvoorwaarde voor het succesvol uitvoeren van de pilot. In de praktijk is deze samenwerking zeer collegiaal en allerhartelijkst gebleken.

W. Timmer,

Hoofdinspecteur van Politie,
Coördinator Multi-etnisch politiewerk, Unit Multi-etniciteit, Bureau Specifieke Operationele Ondersteuning,
Interregionaal Projectleider van de pilot 'Eer gerelateerd geweld'

1 De doelstellingen van de pilot

In het projectvoorstel voor deze pilot is uitgelegd dat de basisgedachte is enerzijds tot een zo goed mogelijke preventie en bescherming van potentiële slachtoffers van aan eer gerelateerd geweld te komen en anderzijds inzicht te verschaffen in de achtergronden en de aard van aan eer gerelateerde zaken in het algemeen en de zaken waarmee de politie in de praktijk te maken krijgt in het bijzonder. Daarbij is met klem gewezen op de problematiek van het *dark number*: Alleen vanuit het zicht van de politie kan geen compleet beeld van de problematiek rond eer gerelateerd geweld worden geschetst. Daarnaast maken problemen rondom het ontbreken van een sluitende definitie van eerwraak en aan eer gerelateerd geweld het moeilijk om een volledig beeld te ontwikkelen.

Het doel van het project is dan ook om systematisch en met een zo breed mogelijke opvatting van eerwraak en aan eer gerelateerd geweld kenmerken in kaart te brengen van die zaken zoals die zich bij de politie aandienen. In de analyse wordt vervolgens rekening gehouden met de werkdefinitie die elders in opdracht van het departement zal worden gemaakt. Op basis van het bij de politie Haaglanden en Zuid-Holland-Zuid verzamelde materiaal zal onder andere worden nagegaan of er gemeenschappelijke kenmerken zijn en welke aspecten speciale aandacht behoeven. Vervolgens zal een voorstel voor een registratie van aan eer gerelateerde zaken worden ontwikkeld. Daarnaast zal een beschrijving worden gemaakt van (bruikbare) ervaringen uit de bestaande aanpak van aan eer gerelateerde zaken. Verder wordt er gewerkt aan een voorstel voor een administratie van eengerelateerde zaken en wordt getracht door het verbreiden van kennis over dit onderwerp bij politieagenten de kans op signalering, herkenning en registratie van aan eer gerelateerde zaken te bevorderen. Bij de opzet van de pilot werd al voorzien dat deze verschillende doelen niet als van elkaar onafhankelijk kunnen worden gezien: voor het ontwikkelen van een registratie en een adequate aanpak is het een algemene voorwaarde dat er door middel van voorlichting een versterking plaatsvindt van de (vroegtijdige) signalering van aan eer gerelateerde zaken. Om in te kunnen schatten op welke specifieke terreinen er voorlichting nodig is, is het noodzakelijk om tot een beschrijving te komen van de huidige aanpak.

Bij de start van de pilot zijn de doelstellingen van het project als volgt samengevat:

- Het komen tot een beschrijving van de manier waarop momenteel in de korpsen aan eer gerelateerde zaken, zoals eerwraak, worden aangepakt;
- Het komen tot een voorstel voor een adequate registratie van problemen met betrekking tot eerwraak en aan eer gerelateerd geweld. In eerste instantie zal handmatig worden geregistreerd. Op basis van deze registratie zal inzichtelijk worden gemaakt aan welke randvoorwaarden dient te worden voldaan en welke mogelijke knelpunten zich bij een landelijke systeemregistratie kunnen voordoen.
- Inzicht verkrijgen op basis van analyse van gegevens uit de registratie;
- Verbreiding van kennis over aan eer gerelateerde zaken en de registratie hiervan onder politieagenten en het ontwikkelen van een overdraagbare aanpak;
- Verbetering van de signalering van aan eer gerelateerde delicten zoals eerwraak.

2 Overzicht van de activiteiten voor afsluiting van de eerste rapportageperiode

2.1 Een verkenning van zaken met een culturele component

In alle culturen komen vormen van eer en erecodes voor. De manier waarop echter gestalte wordt gegeven aan de beleving en inhoud van eer en de daarbij behorende codes wordt bepaald door de culturele achtergrond van mensen. Voordat wij van start zijn gegaan met het zoeken naar eengerelateerde zaken, hebben wij dan ook eerst geprobeerd in beeld te krijgen hoe politieagenten beoordelen of er aan de zaken die zij behandelen culturele aspecten verbonden zijn.¹ Om enig inzicht in deze materie te krijgen hebben wij aan een aantal wijkagenten gevraagd of zij ons voorbeelden konden geven van zaken – waar zij zelf aan gewerkt hadden – waarin de culturele context een rol speelt.² In totaal hebben wij 352 zaken ontvangen van wijkagenten van 13 verschillende bureaus uit de politieregio Haaglanden.³ Voor alle duidelijkheid: het betreft hier geen representatieve steekproef. Het gaat slechts om een ‘vingeroefening’ om een beeld te krijgen van de denkwijzen van agenten. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de aard van de aangeleverde zaken. De aangeleverde zaken hadden overigens betrekking op mensen uit Zuid-Amerika, het Caribische Gebied, Noord-Afrika, Sub-Sahara Afrika, het Midden-Oosten en Azië.

¹ In principe hebben natuurlijk alle verschijningsvormen van menselijk gedrag met ‘cultuur’ te maken. Wat hier echter bedoeld wordt is een culturele verklaring voor gedrag, die inzicht biedt in de motieven en uitingvormen van gedrag van allochtonen (Nederlanders). Het gaat er met andere woorden om in welke mate dit gedrag bepaald wordt door gewoontes, gebruiken, normen en waarden die naar Nederland zijn meegebracht.

² In bijlage 1 is het formulier opgenomen, waarmee de wijkagenten om informatie is verzocht.

³ Het betrof hier de volgende bureaus: Bureau Delft, Bureau Leidschendam-Voorburg, Bureau Rijswijk, Bureau Westland, Bureau Zoetermeer, Bureau De Heemstraat, Bureau Jan Hendrikstraat, Bureau Karnebeek, Bureau Laak, Bureau Hoefkade, Bureau Segbroek, Bureau Zuid-West en Bureau Zuiderpark.

Tabel 1

Aard van de aangeleverde 'culturele' zaken

Soort zaak	Aantal (N=352)
Geweld gerelateerd	218
Zedenmisdrijven	8
Vermogens- misdrijven	2
Overlast /openbare orde	34
Verdovende middelen	5
Overige	85

Opvallend is dat het merendeel van de aangeleverde zaken te maken had met geweldsincidenten. Ongeveer 55% van deze zaken had te maken met huiselijk geweld. Met een aantal agenten is hier op informele wijze over doorgesproken. Een belangrijke vraag is immers in hoeverre huiselijk geweld als een 'cultureel delict' kan worden gezien. Uit deze gesprekken ontstond de indruk dat agenten er naar neigen om conflicten in huiselijke kring, waarbij de betrokkenen een allochtone achtergrond hebben, als een cultureel delict af te doen. Deels heeft dit te maken met taalproblemen: bij ruzies is daardoor vaak niet goed te achterhalen wat de aanleiding en het exacte verloop van het conflict is. Deels komt het bij agenten ook wel eens voor dat de aangetroffen situatie beoordeeld wordt vanuit eigen ideeën over gender⁴-relaties in bepaalde culturen. Er wordt soms vrij snel aangenomen dat de man de vrouw 'onderdrukt' of anderszins onheus behandelt. Er kunnen zich natuurlijk altijd situaties voordoen, waarbij hiervan sprake is. Er dient echter voor gewaakt te worden al te snel tot harde uitspraken over andere culturen te komen. Huiselijk geweld komt immers in alle geledingen van de maatschappij voor en dus ook in verschillende culturen, die tezamen de Nederlandse samenleving vormen. Gedragingen van allochtonen, die onder de noemer 'huiselijk geweld' kunnen worden gebracht, dienen dus niet automatisch van het predikaat 'cultureel delict' te worden voorzien. In de media en in landelijke discussies nemen wij overigens regelmatig waar, dat eerwraak ook als een vorm van

⁴ Met gender wordt de sociale invulling van de begrippen 'man' en 'vrouw' bedoeld.

huiselijk geweld wordt gezien. In de volgende rapportage willen wij meer aandacht aan de relatie en het verschil tussen beide fenomenen besteden.

Naast aan geweld gerelateerde zaken is de categorie overlast en openbare orde ook relatief groot. Dit heeft er onder meer mee te maken dat door agenten ook zaken zijn aangewezen die betrekking hadden op in Den Haag gehouden demonstraties en de voorbereidingen daarvan.

Gezien de enorme verscheidenheid is het moeilijk om hier uitspraken te doen over de zaken die in de categorie 'overige' zijn geplaatst. Zo werden er verdwijningen genoemd, maar bijvoorbeeld ook burenruzies.

Aan de hand van deze vingeroefening kunnen géén harde uitspraken worden gedaan over de aard en omvang van delicten met een culturele achtergrond, zoals bijvoorbeeld aan eer gerelateerd geweld. Het is echter wel duidelijk geworden dat het voor agenten niet zo eenvoudig is om aan te geven in hoeverre en waarom de zaken waar zij zich mee geconfronteerd zien een culturele component hebben. Hiermee wordt het belang van de voorlichtingsactiviteiten binnen de pilot benadrukt.

2.2 Resultaten met betrekking tot de registratie

Bij de opzet van het project is ervoor gekozen om de registratie op te zetten aan de hand van casuïstiek uit de politiepraktijk. In het eerste deel van de pilot is met name ingezet op het tot stand brengen van een systeem, waarmee relevante zaken gefilterd kunnen worden uit de grote bulk aan gegevens die de politie dagelijks binnenkrijgt. Een voorstel voor een opzet van een registratie zal in het vervolg van de pilot nadere aandacht krijgen.

Selectie van relevante casuïstiek

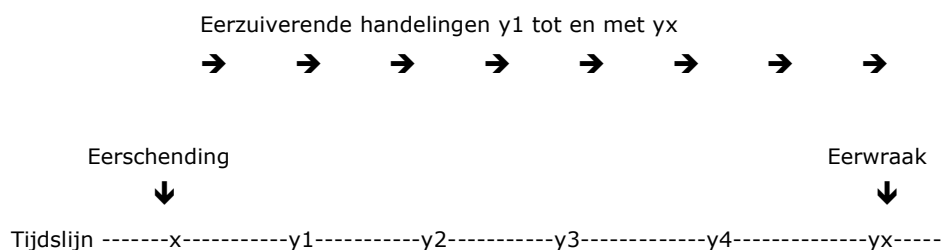
Door Ferwerda en Van Leiden is de volgende werkdefinitie voor aan eer gerelateerd geweld voorgesteld:

'Eergerelateerd geweld is elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in een reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of vrouw en daarmee van zijn of haar familie waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken' (Ferwerda & Van Leiden, 2005).

Naast deze werkdefinitie hebben de auteurs ook een aantal verschijningsvormen van aan eer gerelateerd geweld beschreven. Deze definitie was nog niet beschikbaar toen de pilot van start ging. Bij het selecteren van casuïstiek is in eerste instantie dan ook zo breed mogelijk ingezet en wel om twee redenen. Ten eerste is eer en eergevoel – zoals reeds eerder werd aangegeven – van alle mensen en van alle tijden. De manier waarop gestalte wordt gegeven aan eergevoelens is afhankelijk van plaats, tijd en culturele achtergrond. Dit betekent dat de manier waarop en wanneer het schenden van eergevoelens ervaren wordt, vele gedaanten aan kan nemen. Hetzelfde geldt natuurlijk ook voor de wijze waarop al dan niet op ervaren eerschendingen wordt gereageerd. Ten tweede is de politie niet alleen geïnteresseerd in casuïstiek met betrekking tot de meest ultieme vorm waarmee de geschonden eer kan worden gezuiverd, dat wil zeggen de 'klassieke eerwraak'⁵ zoals die met name bekend is uit de literatuur over Turkije. In schema 1 wordt op eenvoudige wijze verduidelijkt dat eerwraak met de dood tot gevolg vooral als een *ultimum remedium* moet worden gezien: het is het zwaarste en het laatste middel dat kan worden ingezet om de geschonden eer te herstellen of te zuiveren. De literatuur leert dat er ook andere mogelijkheden zijn om tot eerzuivering te komen, afhankelijk van de aard van de eerschending. In dit verband kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het sluiten van een huwelijk of aan het terugdraaien van een handelsovereenkomst, al naar gelang de aard en de ernst van de eerschending.

Schema 1

De glijdende schaal van eerzuiverende handelingen

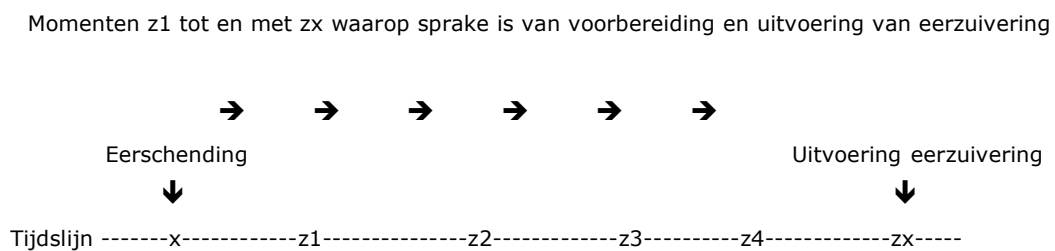
Hoewel de politie er veel aan is gelegen om zaken met betrekking tot aan eer gerelateerd geweld op een gedegen wijze te behandelen, is het uiteindelijk

⁵ Dat wil zeggen een zaak met dodelijke afloop.

net zo belangrijk om aan preventie te werken. Om tot een goede preventie te komen is het van belang dat de politie signaleren leert herkennen die wijzen op een op handen zijnde eerwraak of op andere (illegale) vormen van eerherstel.⁶ In schema 2 wordt opnieuw een tijdslijn gepresenteerd, waarop een aantal punten voor mogelijke interventie door de politie en haar netwerkpartners in theorie mogelijk zou zijn. Een poging tot eerzuivering komt namelijk niet zomaar uit de lucht vallen. Zo laat criminologisch onderzoek (Van Eck, 2001) zien, dat aan Turkse eerwraken met dodelijke afloop vaak een familieoverleg voorafgaat. Indien de politie of een andere instantie daar weet van krijgt, is dat wellicht een uitgelezen moment om actie te ondernemen door bijvoorbeeld intensief tijd te besteden aan het zoeken van een bemiddelaar in het gerezen conflict.

Schema 2

Mogelijke interventiemomenten tijdens de voorbereiding van een eerzuivering

Selectie in de praktijk

Vanaf de start van de pilot tot op heden hebben de medewerkers van de pilot 'Eer gerelateerd geweld' in Haaglanden en Zuid-Holland-Zuid op verschillende manieren casuïstiek verzameld: in de eerste plaats door middel van een dagelijkse screening van de mutaties in de bedrijfsprocessensystemen Genesys (Haaglanden) en BPS (Zuid-Holland-Zuid); in de tweede plaats door vragen van collega's om hulp via de 'Helpdesk Multi-etnisch politiewerk'. Deze helpdesk van politie Haaglanden is ondergebracht bij Bureau Specifieke Operationele Ondersteuning;⁷ ten derde nemen ook externe partners en anderen contact op met de politie. In dit verband kan bijvoorbeeld gedacht worden aan medewerkers van de vrouwenopvang, huisartsen of docenten.

⁶ In de volgende tussenrapportage zal meer op inhoudelijke aspecten van de casuïstiek worden ingegaan. Dit onderwerp zal dan ook behandeld worden.

⁷ Bureau Specifieke Operationele Ondersteuning is een samenvoeging van Bureau Jeugdzaken en het project Geweld Binnenshuis. Daarnaast is bij dit bureau de ervaring met betrekking tot multi-etnisch politiewerk inbed. De reorganisatie, die hieraan vooraf ging, wordt in het kort in paragraaf 3 behandeld.

Aanvankelijk werd de screening in Genesys (Haaglanden) en BPS (Zuid-Holland-Zuid) handmatig uitgevoerd. Daarbij werd gelet op specifieke misdrijven zoals ontvoering, wederrechtelijke vrijheidsberoving, mensenhandel, bedreiging, mishandeling, (poging tot) moord, c.q. doodslag, openbare geweldpleging, geweld binnenshuis, stalking en zedendelicten. Aangezien niet alleen fysiek geweld maar ook woorden pijn kunnen doen en dus eergevoel aan kunnen tasten, is belediging en smaad ook opgenomen. Daarnaast is ook gelet op wederspanning. Tot slot is er nog gekeken naar mutaties met betrekking tot zelfmoord, vermissing en bemiddeling, c.q. hulpverlening door politieagenten.

Het moge duidelijk zijn, dat de handmatige verwerking van deze mutaties zeer arbeidsintensief is. Om die reden is een 'filter' ontwikkeld, een 'query',⁸ waarmee standaard mutaties met betrekking tot de hiervoor genoemde onderwerpen uit Genesys en BPS gehaald worden. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende mutaties die door middel van de speciaal voor de pilot ontwikkelde query, dagelijks uit de eerder genoemde systemen kan worden gefilterd.

⁸ Een 'query' is een hulpmiddel waarmee in een digitale omgeving op eenvoudige wijze een zoekopdracht kan worden gegeven.

Tabel 2

Overzicht van in de query opgenomen mutaties

Soort mutatie	Omschrijving	
Mutaties van delicten	Ontvoering	
	Wederrechtelijke vrijheidsberoving	
	Bedreiging	
	Belediging	
	Smaad	
	Mishandeling	
	Poging tot moord/doodslag	
	Zedendelicten	
	Openbare geweldpleging	
	Geweld binnenshuis/huiselijk geweld	
	Stalking	
	Overige mutaties	Wederspanningheid
		Zelfmoord
		Vermissing
Bemiddeling/hulpverlening		

De query is in feite een soort zeef, die door alle mutaties wordt gehaald. De tabel laat zien dat er verschillende soorten mutaties in deze automatische zoekslag zijn meegenomen. Er is in eerste instantie bewust voor gekozen om het net tamelijk grofmazig te maken: op die manier wordt immers de kans kleiner, dat er relevante zaken over het hoofd worden gezien. Een gevolg is echter wel, dat dagelijks nog steeds een groot aantal mutaties handmatig moet worden doorgenomen. Zo werden door de beleidsmedewerker, die in Haaglanden belast is met deze eerste screening, vanaf oktober tot en met maart 2005 circa 16.000 mutaties doorgenomen.

Hoewel de query in belangrijke mate de eerste globale screening vereenvoudigd heeft, blijft deze schifting toch een tijdrovende klus.

Na het doornemen van deze mutaties zijn er in Haaglanden circa 45 zaken geselecteerd, die verdere bestudering behoeven. In deze zaken speelt eer als motief mogelijkwjs een rol. Voor alle duidelijkheid: het gaat hier dus niet om 45 gevallen met een dodelijke afloop! Gezien het grote aantal doorgenomen mutaties lijkt het geselecteerde aantal zaken wellicht klein. Feit is echter, dat een aanzienlijk deel van de mutaties zo bondig is, dat er op basis van deze beknopte informatie verder geen conclusies kunnen worden getrokken.

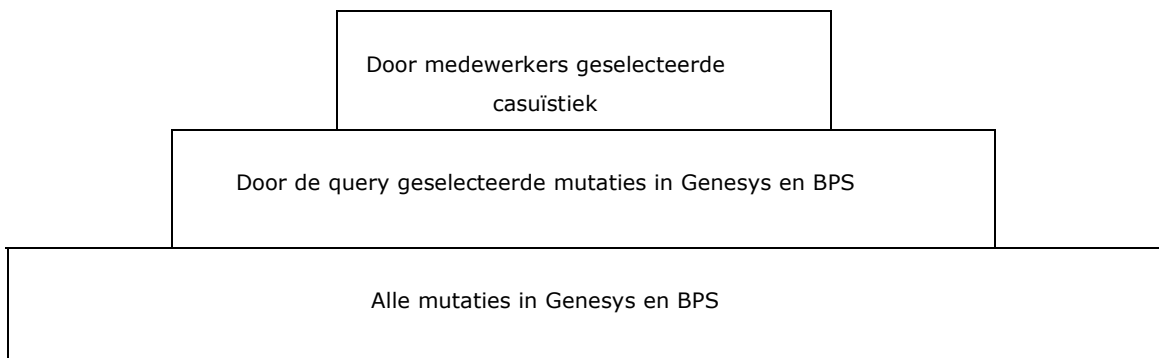
Sinds half januari 2005 wordt in Zuid-Holland-Zuid ook met de query gewerkt. Gemiddeld worden per dag ongeveer 130 mutaties tegen het licht gehouden. Vanuit deze regio zijn 16 zaken voor verdere bestudering aangeleverd.

Bij de selectie is casuïstiek met betrekking tot autochtonen buiten beschouwing gelaten. Dat wil beslist niet zeggen dat aan eer gerelateerd geweld niet onder autochtonen voor zou komen. Ons inziens is dit thema zeer interessant en beslist de moeite van het bestuderen waard. Binnen deze pilot is alleen omwille van capaciteit ervoor gekozen om autochtonen niet te betrekken. Indien dit wel zou gebeuren, zouden er enorme hoeveelheden extra mutaties moeten worden doorgenomen. Op dit moment is daar simpelweg niet voldoende menskracht voor beschikbaar.

De selectie van casuïstiek is uitgevoerd door medewerkers die op de hoogte zijn van de achtergronden van aan eer gerelateerd geweld in verschillende samenlevingen. Tijdens de eerste periode van de pilot hadden zij geen vastomlijnde criteria tot hun beschikking. Op basis van hun achtergrondkennis hebben zij bekeken welke casuïstiek in aanmerking dient te komen voor een meer nauwgezette bestudering. Het is de bedoeling, dat in het vervolg van de pilot toegewerkt wordt naar leidende principes voor het beoordelen van mutaties. Vanaf nu zullen wij bij het selecteren van casuïstiek aan de slag gaan met de werkdefinitie. De selectie van nader te bestuderen casuïstiek is samengevat in het onderstaande schema.

Schema 3

Selectie van casuïstiek

Tijdens de duur van de pilot worden natuurlijk ook concrete zaken behandeld. In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het aantal zaken waarbij executieve, aan de pilot verbonden, collega's betrokken zijn geweest. De mate van betrokkenheid varieert per zaak. Het kan onder meer gaan om het verstrekken van adviezen voor de aanpak van het verhoor, het zelf verhoren van betrokkenen, het verrichten van buurtonderzoek, het verrichten van onderzoek op de plaats delict, het verrichten van onderzoek bij de betrokken achterban, het inzetten van (buitenlandse) netwerkpartners, assistentie bij aan- en/of staandehoudingen of het mede helpen opstellen van een proces-verbaal. Tabel 3 geeft een overzicht.

Tabel 3
Operationele zaken

De zaak speelt in:	Absolute aantal	%
Politieregio Haaglanden	54	68%
Andere politieregio's	21	27%
Deels in politieregio Haaglanden, deels elders	4	5%
Totaal	79	100%

Het grootste deel van deze zaken (43%) had betrekking op Turken. Met nadruk willen wij hier nogmaals aangeven, dat op basis van dit percentage in principe geen uitspraken kunnen worden gedaan over het absolute aandeel van Turken in alle zaken met betrekking tot aan eer gerelateerd geweld. Waarschijnlijk komen 'Turkse zaken' meer in beeld, omdat in beide politieregio's relatief grote Turkse gemeenschappen bestaan. Verder is er altijd sprake van een *dark number*, omdat immers niet alle zaken bij de politie bekend worden. Bij andere zaken waren onder meer Marokkanen, Afghanen, Kosovaren, Irakezen, maar ook Colombianen en Antillianen betrokken. Met name bij Latijns-Amerikanen en mensen uit het Caribisch gebied is het soms moeilijk om met het begrip 'collectiviteit' te werken, zoals dat in de werkdefinitie is opgenomen. Het gaat hier vaak om de beleving van mannelijkheid (*machismo*) en eer op een meer individueel niveau. Mannen zijn in deze ook relatief vaak het slachtoffer van aan eer gerelateerd geweld. In het vervolg van de pilot willen wij dit onderwerp verder uitdiepen.

Inmiddels is van de bovenstaande zaken zoveel bekend dat het zeer aannemelijk is om te stellen dat eer mogelijkwijs een belangrijke rol speelt. Aangezien het hier echter vaak nog 'lopend' onderzoek betreft, wordt in dit

verslag niet uitgebreid ingegaan op de achtergronden van deze zaken. Door de Turkologe Dr. Van Eck wordt van een aantal zaken een diepgaande analyse gemaakt ten behoeve van de pilot. Wel kan worden medegedeeld dat elf van deze zaken een dodelijke afloop kenden. In 26 zaken is geweld gebruikt en in circa dertig zaken zijn mensen bedreigd met fysiek geweld of anderszins psychisch onder druk gezet. Met klem willen wij er op wijzen dat deze cijfers onder voorbehoud zijn. In een aantal gevallen betreft het immers nog lopende zaken en daarnaast dient nog een diepere analyse van deze zaken plaats te vinden.

Als de hiervoor beschreven screening met behulp van de query voldoet, dan betekent dat, dat de in tabel 3 gepresenteerde zaken ook via deze screening gevonden moeten worden. Wij hebben de proef op de som genomen en zijn daarbij tot de volgende conclusies gekomen. Alle in tabel 3 genoemde zaken komen eveneens middels de screening boven water – wij hebben er immers circa 45 gevonden – , tenzij:

- Het een zaak betreft, die buiten de regio's Haaglanden en/of Zuid-Holland-Zuid speelt. Deze zaken worden immers niet in Genesys (Haaglanden) en BPS (Zuid-Holland-Zuid) gemuteerd.
- De zaak door een ketenpartner wordt aangeleverd en de betreffende kwestie nog niet eerder bij de politie onder de aandacht is gebracht. Stel dat de vrouwenopvang contact opneemt met de politie over een op handen zijnde eerwraak. De vrouw in kwestie of een andere betrokkene heeft hierover echter nog nooit contact gezocht met de politie. Dan is er natuurlijk ook geen mutatie te vinden in Genesys (Haaglanden) of BPS (Zuid-Holland-Zuid).
- Het een zaak is die onlangs pas is gaan spelen: mutaties worden niet stante pede in Genesys (Haaglanden) of BPS (Zuid-Holland-Zuid) opgenomen. Eerst hebben agenten meer informatie nodig om zich een beeld te vormen van wat er speelt. Het kan soms dus even duren voordat er in Genesys of BPS een mutatie wordt vastgelegd.
- Bij het maken van mutaties fouten worden gemaakt (verkeerde namen, slordigheden of verkeerd begrijpen van een situatie). Daarnaast wordt soms ook te bondig gerapporteerd. Achter de zin 'Jan slaat Piet' kan immers een hele wereld schuil gaan.

2.3 Resultaten met betrekking tot de voorlichting

Er zijn zowel binnen als buiten de politie presentaties gehouden over aan eer gerelateerd geweld.⁹ Bij politie Haaglanden zijn onder meer aan verschillende wijkbureaus en bij de vreemdelingenpolitie presentaties gegeven. Daarnaast is ook aan collega's van politie Zuid-Holland-Zuid de gelegenheid geboden om voorlichtingsbijeenkomsten bij te wonen. Voorts zijn er presentaties gehouden bij politie Rotterdam-Rijnmond en Gelderland-Zuid. Buiten politiekringen is met name aandacht besteed aan voorlichting binnen de vrouwenopvang, politiek en het onderwijs.

Hoewel bij het geven van voordrachten zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de vragen en wensen van de aanwezigen, ziet de opbouw er doorgaans als volgt uit: in de voorlichting aan politieagenten wordt allereerst stil gestaan bij de vraag: wat is eer? Er wordt uit de doeken gedaan dat eer onder meer te maken heeft met de manier waarop mensen zichzelf zien. Het gaat hier met andere woorden om gevoelens van eigenwaarde en trots. Daarnaast is het voor de individuele mens ook van wezenlijk belang hoe hij of zij in de optiek van medemensen gezien wordt. Begrippen als reputatie en status spelen daarbij een rol.

Na deze korte introductie van het begrip eer komt vervolgens de culturele context aan bod, waarbinnen eer een rol speelt. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen culturen waarbij relatief veel ruimte bestaat voor individualisme – zoals dat geldt voor grote delen van de Nederlandse samenleving – en culturen, waarin groepsverbanden –zoals bijvoorbeeld die van de *extended family*¹⁰ – een dominante rol spelen. Om duidelijk te maken hoe groot de invloed kan zijn van een collectief gedeeld eergevoel, wordt uitgebreid ingegaan op casuïstiek die speelt op het Turkse platteland.¹¹ In de presentatie wordt uitgelegd wat in die contreien onder eer en het schenden van eer wordt verstaan. Ook komt aan bod welke mogelijkheden er binnen deze culturele context bestaan om de geschonden eer alsnog te redden. Er zijn verschillende mogelijkheden om te trachten alsnog de eer te redden. Het plegen van eerwraak is in feite het *ultimum remedium*, het laatste en zwaarste middel waarnaar gegrepen wordt.

⁹ Voor een uitgebreid overzicht van de gegeven presentaties wordt hier naar bijlage 2 en 3 verwezen.

¹⁰ Dit is de familie in de brede zin des woords.

¹¹ In een aantal presentaties is overigens ook aandacht besteed aan 'machismo' en eer in het Caraïbisch gebied en Latijns-Amerika.

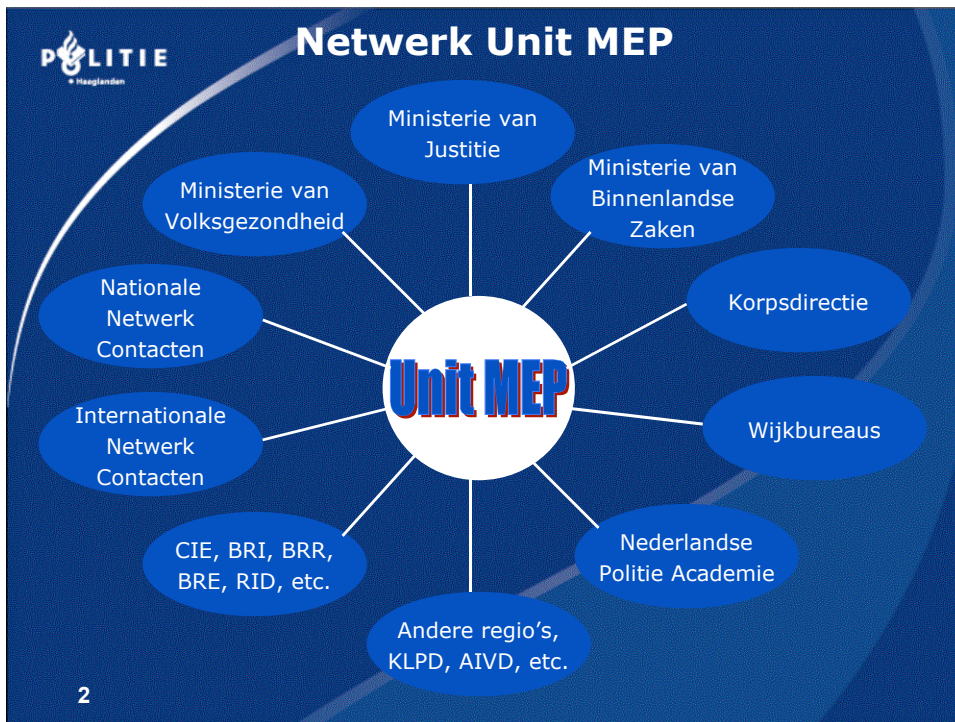
Na de uitwerking van de Turkse casuïstiek wordt er nog eens op gewezen, dat eer over de hele wereld in verschillende culturen een belangrijke rol speelt. Eer en eergevoel is van alle mensen. Pogingen om de geschonden eer te herstellen komen dus ook over de hele wereld voor. De manier waarop en met welke gevolgen aan eerherstel kan worden gewerkt, worden door culturele waarden en normen voorgeschreven. Eerherstel, en de meest ultieme vorm daarvan eerwraak – een begrip dat in Nederland doorgaans met Turkse gebruiken wordt geassocieerd –, kan zich dus in verschillende gedaanten voordoen. De verschijningsvorm van eerherstel wordt bepaald door de culturele context.

In het laatste deel van de presentatie wordt de opzet van de pilot beschreven. Daarbij wordt ingegaan op de doelstelling en de manier waarop in de praktijk getracht wordt die doelen in beide politiekorpsen te realiseren. Tot slot wordt de 'checklist eerwraak' met de aanwezigen doorgenomen. Deze checklist bestaat uit algemene wenken, die betrekking hebben op onder meer operationele en communicatieve taken van politieagenten. In dit verband kan onder meer gedacht worden aan het inwinnen van relevante informatie over de achtergronden van betrokkenen, de wijze waarop het verhoor wordt voorbereid en uitgevoerd, de inzet van tolken tijdens het onderzoek en de manier waarop de communicatie naar betrokken burgers en collega's over eerge relateerde zaken het beste vorm kan worden gegeven. Voor alle duidelijkheid: de checklist is niet een puntenlijst die afgewerkt moet worden, maar voorziet in een aantal relevante vragen. In dit deel van de presentatie wordt ook nog eens het belang van het opbouwen en instandhouden van netwerken in verschillende (etnische) gemeenschappen benadrukt. In het onderstaande overzicht wordt een globaal beeld geschetst van het netwerk van de unit Multi-etnisch Politiewerk.¹²

¹² Zie ook paragraaf 3.1.

Schema 4

Het netwerk van de Unit MEP

Bron: Presentatie MEP

In het netwerk moet door open communicatie duidelijk worden gemaakt wat van de politie verwacht kan worden in het algemeen, maar ook met betrekking tot de problematiek van aan eer gerelateerd geweld. Verder is het hebben van netwerken van belang voor het inwinnen van relevante informatie en voor het kunnen maken van een inschatting ten aanzien van het al dan niet inzetten van sleutelfiguren uit bepaalde gemeenschappen. Over het algemeen kan gesteld worden dat door goede contacten in verschillende (professionele en etnische) gemeenschappen de politie effectiever gestalte kan geven aan haar (kern)taken zoals preventie, handhaving (van de openbare orde), opsporing en (nood)hulpverlening. Bovendien zijn dergelijke netwerken ook van belang bij ondersteuning van grootschalige (inter)nationale onderzoeken.

Samenvattend kan gesteld worden dat er bij het houden van presentaties twee doelen worden nagestreefd: enerzijds wordt specifiek culturele kennis voor het voetlicht gebracht, anderzijds wordt aandacht besteed aan specifieke operationele vaardigheden. Bij presentaties buiten de politie wordt de hiervoor gepresenteerde opbouw grotendeels gehandhaafd. Het belangrijkste

verschil is, dat er in dergelijke presentaties niet wordt ingegaan op operationele technieken, maar wel op wat er van de politie bij de behandeling van aan eer gerelateerd geweld verwacht kan worden.

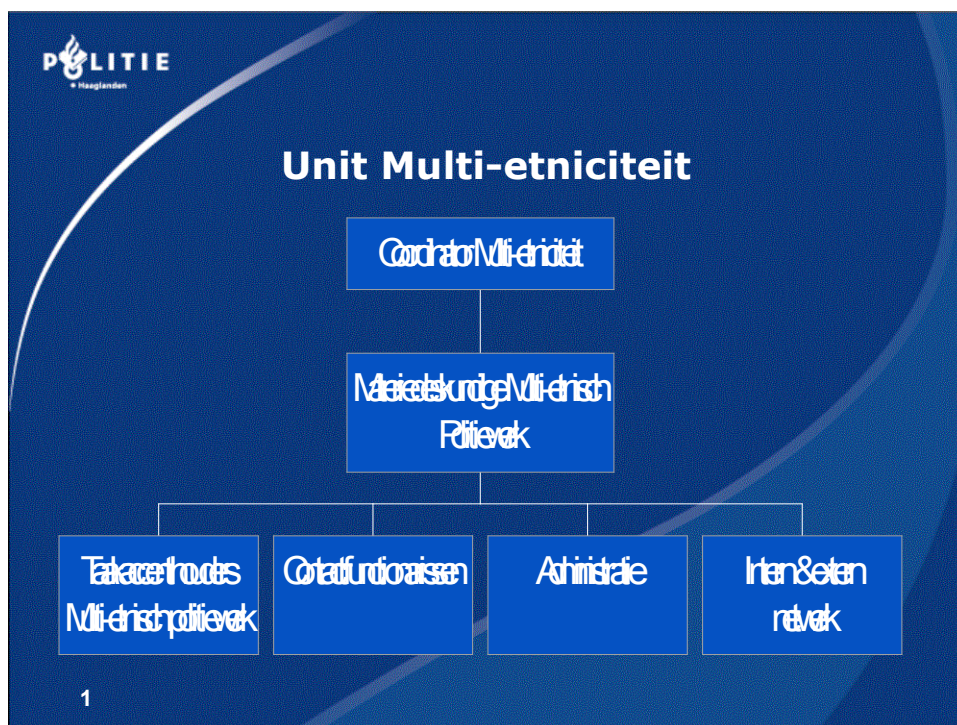
3 Inkadering van de pilot binnen de politie

3.1 Inkadering binnen regiopolitie Haaglanden

Naar aanleiding van de bij politie Haaglanden geschreven rapportage 'De politie dichterbij all(ochton)e burgers' en de demografische samenstelling van de bevolking in de regio Haaglanden, werd door de Korpsdirectie besloten om te komen tot de oprichting van een Unit Multi-etnisch politiewerk.¹³ Deze unit heeft als hoofdtaak het opbouwen en onderhouden van netwerken binnen de multi-etnische samenleving, het verspreiden van kennis en het onderhouden van een operationele helpdesk. In het onderstaande overzicht wordt een beeld geschetst van de organisatiestructuur.

Schema 5

Organisatiestructuur

Bron: Presentatie MEP

De taakaccenthouders zijn door de bureauchef aangewezen en hebben binnen hun reguliere functie (wijkagent, rechercheur, surveillant) ruimte gekregen voor

¹³ In het kader van de pilot is op initiatief van de Korpsdirectie van de politie Haaglanden met voortvarendheid een interne reorganisatie doorgevoerd, waarbij beschikbare kennis op het terrein van de multi-etnisch politiewerk, huiselijk geweld en jeugdzaken werd samengebracht tot een zelfstandige werkeenheid: Bureau Specifieke Operationele Ondersteuning.

werkzaamheden met betrekking tot multi-etnisch politiewerk. Zij zijn op bijna alle wijkbureaus aangesteld. Zij zijn het eerste aanspreekpunt op een bureau indien er vragen zijn met betrekking tot multi-etnische vraagstukken. Hiertoe hebben zij extra training en nadere voorlichting gehad. Daarnaast zijn er politiecontactfunctionarissen, die zich fulltime op een specifieke doelgroep richten. Zo zijn er momenteel vijf, die zich bezig houden met de Marokkaanse gemeenschap en twee die zich richten op Antillianen en Arubanen in de regio. Deze contactfunctionarissen worden inhoudelijk aangestuurd door de projectleider van de pilot.

Onderdeel van de unit is een operationele en digitale helpdesk. Deze is ook buiten reguliere kantoortijden te bereiken, waardoor een grote druk op de projectleider en zijn medewerkers komt te liggen. Er is inmiddels op het regionale intranet een site opgezet, die zowel door de politiemedewerkers van de regio Haaglanden als door medewerkers van de politie uit heel Nederland is te raadplegen. De onderwerpen op de site multi-etnisch politiewerk behelzen alle onderwerpen die van belang zijn voor het politiewerk in de multi-etnische samenleving en lopen uiteen van een uitleg over loverboys tot de checklist eerwraak. Hieronder is de startpagina van deze site weergegeven en de specifieke pagina waarop meer informatie over eerwraak is te vinden.

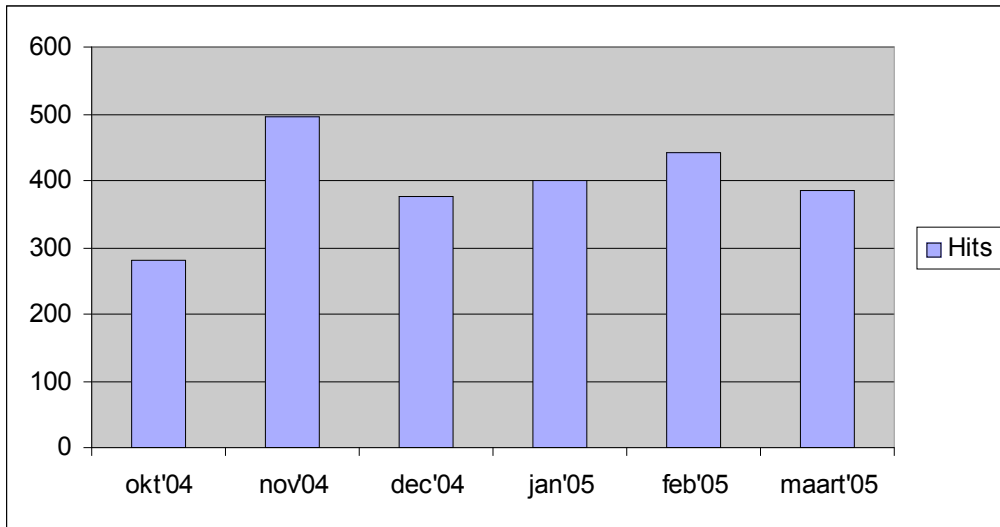
Achtergrond	Actualiteit	Beleid	De Praktijk
<ul style="list-style-type: none"> • AMA's • Bolletjesslikkers • Buitenlandse begrafenissen • De Somalische samenleving • Eerwraak • Feest en gedenkdagen in Nederland • Fundamentalisme • Gedwongen prostitutie • Inlichtingendiensten (terreur) • Loverboys • Ramadan • Suicidale meisjes • Vrouwenbesnijdenis 	<ul style="list-style-type: none"> • Terrorisme (PKN) • Beveiliging vrouwenopvang • I&B van 22 december 2004 • Korpsagenda • Laatste nieuwsberichten 	<ul style="list-style-type: none"> • korpsbeleid • Wijziging van de vreemdelingen-circulaire 	<ul style="list-style-type: none"> • CD-rom Politie en Marokkaanse jongeren • Checklist Eerwraak • Discriminatie (PKN) • Gedragsregels Zwembaden • Geweld Binnenshuis • Grootchalig Optreden • Ik-wij cultuur • Intercultureel Werken • Noodhulp • Opsporing • Politie op huisbezoek • Politie jeugdtaak • Straattaal (H-M) • Verhoorstrategieën
Helpdesk	Landen	Netwerk	Publicaties
<ul style="list-style-type: none"> • Bereikbaarheid • Commissie Bestrijding Vrouwelijke Genitale Verminking • Mailbox • Tolkcentrum Tvvn • Tolkenbestand 	<ul style="list-style-type: none"> • China • Colombia (PKN) • Ghana • Irak • Koerden • Marokko • Nederlandse Antillen (PKN) • Russische federatie (PKN) 	<ul style="list-style-type: none"> • Regio Hollands-Midden • Demografische cijfers • KLDP-DIN • Organisaties Haaglanden (Internet) • Regio Groningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Artikelen I • Artikelen II • Boeken • Brief van minister Verdonk aan de Tweede Kamer • Fotogalerij • Onderzoeken • Persoonlijk verhaal over Marokko

De operationele helpdesk is ook ingericht en behandelt gemiddeld 150 zaken op het gebied van multi-etnisch politiewerk per maand. De onderstaande grafiek laat zien hoe vaak de intranetsite van multi-etnisch politiewerk sinds de start bezocht is.

Grafiek 1

Aantal 'hits' op de site van multi-etnisch politiewerk

Sinds de start van de pilot wordt de site in toenemende mate bezocht. Helaas is het niet mogelijk te achterhalen uit welke politieregio's de bezoekers afkomstig zijn. Daarnaast kan ook niet worden nagegaan over welke specifieke onderwerpen informatie is opgezocht. Uit de bovenstaande grafiek kan echter wel worden afgeleid dat de site in een voortdurend aanwezige informatiebehoefte lijkt te voorzien. De piek in november heeft hoogst waarschijnlijk te maken met de gebeurtenissen in de Antheunisstraat en die van februari met de aandacht in de media voor aan eer gerelateerd geweld en andere aspecten van multi-etnisch politiewerk.

3.2 Inkadering binnen regiopolitie Zuid-Holland-Zuid

Inmiddels is de query ook geschikt gemaakt voor gebruik binnen BPS in Zuid-Holland-Zuid. De vakadviseur etnische minderheden en andere collega's in Zuid-Holland-Zuid nemen ook deel aan voorlichtingsbijeenkomsten in Haaglanden.

3.3 Inkadering binnen de Nederlandse politie

De helpdesk is ook toegankelijk voor ander politiekorpsen. Bij ernstige zaken, zoals kapitale delicten, wordt operationele ondersteuning vanuit de pilot verleend. Ook worden er in den lande presentaties gegeven over onder meer aan eer gerelateerd geweld (zie bijlage 3). De Nederlandse Politie Academie (NPA) is betrokken bij het ontwikkelen van een lesmethode en lesmateriaal ten behoeve van de voorlichting aan politieagenten. De NPA maakt ook gebruik van de helpdesk.

3.4 Afspraken buiten de politie

In het voorstel voor de pilot werd melding gemaakt van een bijzonder project, waarin mobiele telefoons beschikbaar zouden worden gesteld aan potentiële slachtoffers van aan eer gerelateerd geweld. Met betrekking tot dit onderwerp kan het volgende worden medegedeeld: in die gevallen waarin de bereikbaarheid van potentiële slachtoffers niet is gegarandeerd, worden deze slachtoffers vanuit de pilot voorzien van een mobiele telefoon en wordt het nummer in de politieadministratie opgenomen. Het voordeel van het gebruik van mobiele telefoons is dat de verblijfplaats van het potentiële slachtoffer door middel van moderne peiltechnieken kan worden vast gesteld. Om thans proefondervindelijk vast te kunnen stellen in hoeverre er daadwerkelijk behoefte bestaat aan de verstrekking van mobiele telefoons, wordt in het kader van de pilot een aantal mobiele telefoons aangeschaft. Deze kunnen niet alleen ter beschikking worden gesteld aan potentiële slachtoffers, maar ook indien nodig aan medewerkers van de politie of aan andere begeleiders (zoals bijvoorbeeld maatschappelijk werkers, medewerkers van de vrouwenopvang of onderwijzers). Met een specifieke hulpverlenende instelling, die hier in verband met de anonimiteit niet verder wordt beschreven, zijn hierover concrete afspraken gemaakt. Tot nu toe bleken potentiële slachtoffers of personen in hun directe omgeving echter in het bezit te zijn van een mobiele telefoon.

4 Voorlopige conclusies en aanbevelingen

4.1 Voorlopige conclusies

Een volledig gestandaardiseerde aanpak voor aan eer gerelateerd geweld kunnen wij op dit moment niet geven. De complexiteit van de problematiek doet ook de vraag rijzen of dit überhaupt ooit tot de mogelijkheden zal behoren. Tijdens de eerste periode van de pilot hebben wij wel een open manier van het selecteren van casuïstiek tot stand weten te brengen. Het is natuurlijk altijd mogelijk, dat er desalniettemin zaken over het hoofd worden gezien. 'Eer' is immers een dynamisch gegeven, dat in de loop der tijd aan verandering onderhevig kan zijn. In de volgende pilotperiode zal meer in de diepte naar de verzamelde casuïstiek worden gekeken.

Binnen politie Haaglanden en Zuid-Holland-Zuid is frequent aandacht besteed aan de pilot. Voorts wordt ook steeds vaker buiten deze politieregio's en door netwerkpartners zoals de vrouwenopvang een beroep gedaan op de binnen de pilot bijeengebrachte deskundigheid.

4.2 Aanbevelingen

Hoewel het moment om definitieve conclusies en aanbevelingen te doen nog niet is aangebroken, kan er in het kader van deze eerste tussenrapportage toch al een aantal voorlopige aanbevelingen worden gedaan.¹⁴ De hier naar voren gebracht issues zijn met name gebaseerd op ervaringen uit de operationele praktijk. Het verdient aanbeveling om de volgende punten verder te overdenken:

- Bij het behandelen van eerderegerelateerde zaken is het van groot belang dat er een zogenaamde 'probleemhouder' wordt aangewezen. Dat wil zeggen, dat bij de politie een ambtenaar een specifieke zaak van begin tot het einde blijft behandelen. Tijdens de eerste maanden van de pilot is wederom gebleken, dat zolang een zaak 'actueel' is, er niet direct problemen rijzen. Die ontstaan pas wanneer een zaak langere tijd sleept en voor de betrokken – zowel potentiële slachtoffers als hulpverlening en

¹⁴ Zie ook de brief van 26 januari 2005 van de interregionaal projectleider aan de Minister van Vreemdelingenzaken en Integratie.

ketenpartners van de politie – niet meer helder is wie waarop kan worden aangesproken.

- Verder is het wenselijk dat er meer aandacht komt voor de rol van belangrijke partners van de politie, zoals de vrouwenopvang en het openbaar ministerie. De politie heeft behoefte aan een centraal aanspreekpunt bij de vrouwenopvang. De praktijk leert dat wanneer de politie tracht potentiële slachtoffers tijdelijk onder dak te brengen of een netwerk onder deze hulpverleners probeert op te bouwen, het moeilijk is om overzicht te krijgen over deze specifieke vorm van opvang. Er is overigens veel aandacht besteed aan het voorlichten van politiepersoneel over verschillende aspecten van politiewerk in een multi-etnische samenleving en in het bijzonder het omgaan met aan eer gerelateerd geweld. Op basis van ervaringen in de operationele sfeer is echter de indruk ontstaan dat het wenselijk is om ook medewerkers van het Openbaar Ministerie voor te lichten: een aantal van hen is immers actief betrokken bij de opsporing.
- Indien potentiële slachtoffers niet beschikken over een legale status of een afhankelijke verblijfstitel hebben, zijn voor de politie en de opvang de mogelijkheden om adequate bescherming te bieden uitermate beperkt. Duidelijkheid kunnen bieden omtrent de toekomstige verblijfssituatie is voor slachtoffers van wezenlijk belang bij het maken van de afweging om al dan niet aangifte te doen of überhaupt een beroep te doen op hulp van de politie. Wellicht zou onderzocht kunnen worden of het mogelijk is om de B9-regeling, die onder andere wordt toegepast bij slachtoffers van mensenhandel die meewerken aan een strafproces, ook voor deze kwetsbare groep toe te passen of open te stellen. Daarmee wordt illegalen geen blijvend verblijf in Nederland in het vooruitzicht gesteld, maar wel zolang het justitiële onderzoek loopt. Op de langere termijn kunnen er problemen rijzen, indien een slachtoffer niet zonder gevaar terug kan naar het land van herkomst. Alleen op de korte termijn wordt het door die tijdelijke legale status relatief minder moeilijk om hen tijdelijk in de opvang te plaatsen.
- Daarnaast ervaren politiemensen bij de uitvoering van hun werkzaamheden regelmatig, dat het moeilijk is om buiten reguliere kantoortijden zaken te regelen bij de Immigratie en Naturalisatie Dienst,

zodat de bijzondere mogelijkheden tot (voortgezet) verblijf hier te lande niet of nauwelijks kunnen worden benut, en dat daardoor slachtoffers geen (formele) aangifte durven te doen. Daarnaast heeft dit gegeven als gevolg dat er geen zicht bestaat op de frequentie van het gebruik van bijzondere mogelijkheden. Een centraal ambtelijk telefoonnummer zou niet alleen voor de politie maar ook voor ketenpartners het werk vergemakkelijken.

- Bij preventieve handelingen (zoals bijvoorbeeld intakegesprekken, buurtonderzoek en dergelijke) blijkt dat de Arbeidstijdenwet de politie ernstig beperkt in het afhandelen van deze zaken. Men is gebonden aan maximale werktijden, terwijl, door de bestaande vertrouwensrelatie, de impact op de betrokkenen en de complexiteit van de materie, overdracht van de werkzaamheden aan andere functionarissen problematisch en cliëntonvriendelijk is.
- Bij aan een gerelateerde zaken zijn vaak meerdere personen betrokken die bovendien ook in verschillende politieregio's woonachtig kunnen zijn. De basisadministraties van de politie zijn echter niet op nationaal niveau toegankelijk, waardoor het tijdrovend is om de noodzakelijke informatie beschikbaar te krijgen en wegens onvoldoende aanwezige materiedeskundigheid wordt de handmatige zoekslag ook niet altijd optimaal uitgevoerd.
- Er doet zich een probleem voor bij het maken van beveiligingsafspraken op naam van persoon en op adres. Dan moet namelijk 'handmatig' worden gewerkt door de behandeld politieambtenaar teneinde zijn (betrokken) collega's in andere relevante regio's te informeren. Het betreft hier preventieve handelingen, die moeten leiden tot een betere bescherming van slachtoffers en/of het controleren van verdachte(n).
- Politie Haaglanden heeft haar netwerk binnen de multi-etnische samenleving digitaal beschikbaar voor al haar medewerkers. Via lokale aanspreekpunten in de wijken wordt dit netwerk actueel gehouden. Dit netwerk is inmiddels ook aan de regio ZHZ beschikbaar gesteld. In zijn algemeenheid is dergelijke informatie elders in Nederland niet zo breed beschikbaar en toegankelijk. Hierdoor wordt het integraal werken, zowel in de preventie als in de repressie, ongunstig beïnvloed.

- Door de politie verstrekte veiligheidsadviezen zijn vrijblijvend van aard. Het niet opvolgen kan dodelijke gevolgen hebben. Ook zijn betrokkenen niet verplicht om deel te nemen aan bemiddelingspogingen waardoor zulks niet altijd mogelijk is.

5 Aandachtspunten voor het vervolg van de pilot

In het vervolg van de pilot zal aan de volgende onderwerpen aandacht worden besteed:

- **Analyse van casuïstiek**

In eerste instantie is hiervoor analyse van de casuïstiek nodig. Op basis van een dergelijke analyse dient een selectie van variabelen te worden gemaakt, die in ieder geval bij de registratie betrokken zouden moeten worden.

- **Verdere voorbereiding van een voorstel tot registratie**

Op dit moment wordt gedacht aan de volgende variabelen, die in een registratie dienen te worden meegenomen: geslacht, leeftijd, etnische achtergrond van (potentiële) daders en slachtoffers, de verblijfsstatus van de betrokkenen, bij de politie en achterban bekende criminele antecedenten van zowel (potentiële) daders als slachtoffers, dan wel leden van hun directe familie, de relatie tussen (potentiële) daders en slachtoffers, de oorzaak van de eerschending (bijvoorbeeld herstel van de eerbaarheid van vrouwelijk familieleden of conflicten naar aanleiding van erfenissen), de wijze waarop de politie met de zaak bekend is geworden (bijvoorbeeld melding van een huisarts, school, uit de gemeenschap zelf of van de wijkagent), de afloop van de zaak (al dan niet geweld gebruikt en/of voorkomen) en (indien er geweld is gebruikt) een beschrijving van de modus operandi.

Indien in een registratie ook de afloop van een zaak wordt opgenomen, is het wellicht beter om te spreken van 'monitoring' in plaats van 'registratie'. Dit is een belangrijk verschil. Wellicht behoeft dit onderwerp verdere (politieke) discussie.

- **Verdere uitwerking van de relatie, c.q. het verschil tussen aan eer gerelateerd geweld en huiselijk geweld**

Dit onderwerp is van groot belang. In de praktijk blijkt namelijk, dat in discussies vaak de link gelegd wordt tussen aan eer gerelateerd en huiselijk geweld. Hieraan kleven twee risico's: hoewel mannen zowel van huiselijk als van aan eer gerelateerd geweld het slachtoffer kunnen worden, dreigen zij uitsluitend als dader te worden neergezet. Hierbij wordt over het hoofd gezien dat huiselijk geweld vaak om problemen binnen de context van een gezin gaat, terwijl het bij veel bekende vormen van aan eer gerelateerd geweld om

conflicten op groepsniveau gaat en niet zozeer om conflicten tussen individuen binnen de context van een gezinssituatie. Door uitsluitend vanuit een westerse optiek naar aan eer gerelateerd geweld te kijken, lijkt deze belangrijke nuance te worden gemist. De vraag is, in hoeverre dit consequenties kan hebben voor de aanpak van aan eer gerelateerd geweld. Wat gebeurt er, met andere woorden, als een zaak van aan eer gerelateerd geweld volgens het protocol geweld binnenshuis/huiselijk geweld wordt aangepakt? Zijn er wellicht aanvullingen op dit protocol nodig? Dit onderwerp behoeft verdere aandacht.

Bijlage 1: Verzoek om informatie over aan cultuur gerelateerde delicten aan wijkagenten

Beste collega,

Sinds kort proberen wij in beeld te krijgen hoe het met 'cultureel getinte' delicten in de politieregio Haaglanden is gesteld. Een en ander vloeit voort uit het feit dat ons Korps een landelijke pilot – onder aansturing van de Minister van Vreemdelingenzaken en Integratie, mevrouw Verdonk - op dit terrein is gestart. Daartoe zijn de korpschef en de korpsdirectie nauw betrokken bij een goede effectuering van deze pilot. Uw bureauchef is inhoudelijk (meer) geïnformeerd omtrent de aard en de omvang van de pilot.

Naar aanleiding van deze pilot willen wij graag weten benieuwd of U in 2003 en 2004 aan zaken heeft gewerkt, waarbij de culturele achtergrond van betrokkenen (zowel van de aangever als die van verdachten en slachtoffers) een wezenlijke rol speelde. Hieronder wordt ons verzoek om informatie nader uitgelegd.

Hoeveel zaken heeft U in het afgelopen jaar in behandeling gehad, waarbij de culturele achtergrond van de betrokkenen een belangrijke rol speelde?

Om U alvast een beetje op weg te helpen: wij zijn met name geïnteresseerd in zaken die in Genesys onder de volgende kopjes zijn weggeschreven:

- ontvoering
- wederrechtelijke vrijheidsberoving
- bedreiging
- belediging
- smaad
- mishandeling
- (poging tot) moord, c.q. doodslag
- zelfmoord
- openbare geweldpleging
- vermissing
- zedendelicten
- geweld binnenshuis
- stalking
- wederspanning
- bemiddeling/hulpverlening

Het kan zijn dat U een zaak in gedachte heeft, die onder een andere noemer is weggeschreven, maar die volgens U weldegelijk 'cultureel' getint is. In dergelijke zaken zijn wij echter ook zeer geïnteresseerd.

Indien U voorbeelden heeft, wilt U dan zo vriendelijk zijn deze uit te printen uit Genesys of persoonlijke bestanden (zoals mails of andere registraties) en in te leveren bij Uw bureauchef. Met hem zullen wij vervolgens de aangedragen zaken doornemen en aansluitend (indien nodig) met U daar verder over van gedachte wisselen.

Alvast bedankt voor de moeite en vriendelijke groeten van

Willem Timmer, Coördinator Multi-etnisch Politieoptreden (06-53499066),
willem.timmer@haaglanden.politie.nl

Janine Janssen, Senior-onderzoeker (4243426), janine.janssen@haaglanden.politie.nl

Bijlage 2 Overzicht van voorlichtingsactiviteiten binnen Politie Haaglanden en Zuid-Holland-Zuid in 2004 tot en met maart 2005

Nr.	Registratiedatum ¹⁵	Activiteit	Toelichting	Korps ¹⁶	Bereik
1	1-10-2004	Ploegbespreking bureau Hoefkade	Op verzoek van de politiecontactfunctionaris is er een bijeenkomst over het belang van netwerken in de aanpak van aan eer gerelateerd geweld georganiseerd.	H	20
2	1-10-2004	Bureaubespreking bureau Laak	Op verzoek van de politiecontactfunctionaris is er een bijeenkomst over het belang van netwerken in de aanpak van aan eer gerelateerd geweld georganiseerd.	H	40
3	4-10-2004	Presentatie bij de vreemdelingenpolitie	Er zijn afspraken gemaakt om in de toekomst meer presentaties over aan eer gerelateerd geweld te geven.	H	35
4	5-10-2004	Presentatie over aan eer gerelateerd geweld bureau Karnebeek	Achtergronden en opzet van de pilot zijn nader toegelicht.	H	15
5	14-10-2004	Werkbezoek Minister Verdonk	De pilot is officieel geopend naar aanleiding van een werkbezoek van de Minister. Tijdens dit bezoek is een aantal presentaties over aan eer gerelateerd geweld en de opzet van de pilot gehouden.	H/ZHZ	87
6	14-10-2004	Ploegbespreking bureau De Heemstraat	Er is een presentatie gehouden over multi-etnisch politiewerk in het algemeen en aan eer gerelateerd geweld in het bijzonder.	H	10
7	28-10-2004	Presentatie over aan eer gerelateerd geweld bureau de Heemstraat	Verdieping over aan eer gerelateerd geweld.	H	12
8	2-11-2004	Presentatie over Antillianen en aan eer gerelateerd geweld	In deze presentatie wordt ingegaan op de culturele achtergronden van Antillianen en	H	16

¹⁵ Doorgaans komt de registratiedatum overeen met de datum waarop de activiteit heeft plaatsgevonden. Gezien de tijdsdruk is het echter mogelijk dat er hier en daar een paar dagen verschil tussen zit.

¹⁶ 'H' staat voor Haaglanden en 'ZHZ' voor Zuid-Holland-Zuid.

		Parate Eenheid	Arubanen. Daarnaast is er ruimte vrij gehouden voor de uitleg van de achtergronden en de opzet van de pilot.		
9	1-12-2004	Presentatie over netwerken Management Team bureau Jan Hendrikstraat	In deze presentatie wordt stil gestaan bij het belang van het opzetten en onderhouden van netwerken in onder andere etnische gemeenschappen. Ter illustratie is onder meer de problematiek rond eer gerelateerd geweld gebruikt.	H	5
10	3-12-2004	Presentatie over multi-etnisch politiewerk en aan eer gerelateerd geweld Parate Eenheid	Er is een presentatie gehouden over multi-etnisch politiewerk in het algemeen en aan eer gerelateerd geweld in het bijzonder.	H	16
11	16-12-2004	Interregionaal overleg eer gerelateerd geweld	De bijeenkomst stond in het teken van preventie en opsporing	H/ZHZ	17
12	17-12-2004	Aandacht voor aan eer gerelateerd geweld tijdens de Kerstbijeenkomst aan bureau de Heemstraat	Op verzoek van de Chef Opsporing zijn aan dit bureau 140 boeken over aan eer gerelateerd geweld ('Door bloed gezuiverd') aan het personeel ter beschikking gesteld.	H	140
13	3-1-2004	Startbijeenkomst pilot eer gerelateerd geweld in Zuid-Holland-Zuid	In het programma wordt de achtergrond en de verdere opzet van de pilot uit de doeken gedaan.	H/ZHZ	13
14	3-1-2004	Informatieverstrekking over de pilot bij de vreemdelingenpolitie	Een collega van de vreemdelingenpolitie wilde in het kader van studie zich verder verdiepen in de pilot.	H	1
15	7-1-2004	Presentatie voor de recherche bureau De Hoefkade	Er is een presentatie gehouden over multi-etnisch politiewerk in het algemeen en aan eer gerelateerd geweld in het bijzonder.	H	15
16	12-1-2004	Presentatie over multi-etnisch politiewerk en aan eer gerelateerd geweld bureau Delft	Op verzoek van de wijkchef en de wijkagenten is deze presentatie gehouden. Vervolgssessies worden voorbereid.	H	10
17	20-1-2005	Presentatie voor de	De presentatie gaat over	H	16

		Parate Eenheid	multi-etnisch politiewerk en aan eer gerelateerd geweld.		
18	20-1-2005	Presentatie eer en multi-etnisch politiewerk in ZHZ	Deze presentatie werd voorbereid en verzorgd door de regio Haaglanden ten behoeve van de aanspreekpunten in ZHZ	H/ZHZ	14
19	24-1-2005	Presentatie aan bureau Jan Hendrikstraat	Op verzoek van een aspirant is aan dit bureau uitleg gegeven over multi-etnisch politiewerk en de pilot eer gerelateerd geweld.	H	10
20	3-2-2005	Bijeenkomst voor taakaccenthouders	Bijeenkomst over aan eer gerelateerd geweld en multi-etnisch politiewerk	H/ZHZ	16
21	10-2-2005	Bijeenkomst aan bureau Opleiden	Bijeenkomst over aan eer gerelateerd geweld en multi-etnisch politiewerk	H	24
22	17-2-2005	Presentatie aan bureau Segbroek	Presentatie over eer en aan eer gerelateerd geweld en multi-etnisch politiewerk voor het management team, wijkagenten, rechercheurs en surveillanten	H	35
23	18-2-2005	Presentatie voor de parate eenheid	Presentatie over eer en aan eer gerelateerd geweld en multi-etnisch politiewerk	H	8
24	1-3-2005	Presentatie aan bureau Hoefkade	Presentatie over eer en aan eer gerelateerd geweld en multi-etnisch politiewerk	H	30
25	11-3-2005	Presentatie aan bureau Jan Hendrikstraat	Presentatie over eer en aan eer gerelateerd geweld en multi-etnisch politiewerk	H	10

In totaal zijn er 25 presentaties gegeven op het gebied van aan eer gerelateerd geweld. Hiermee zijn circa 600 personen bereikt.

Bijlage 3 Overzicht van netwerkactiviteiten in 2004 tot en met maart 2005

Nr.	Registratiedatum ¹⁷	Activiteit	Toelichting	Korps
1	1-10-2004	Gesprek over samenwerking vrouwenopvang en bureau Karnebeek	Hulpverleners van de vrouwenopvang in het verzorgingsgebied van bureau Karnebeek hebben toegezegd dat zij via de wijkagent van dit bureau zaken en verzoeken om informatie inzake eer gerelateerd geweld in zullen brengen.	H
2	13-10-2004	Gesprek met de Stichting Avrasya	Deze stichting houdt zich onder meer bezig met de positie van Turkse vrouwen. Er is voorlichting gegeven en concrete casuïstiek besproken.	H
3	21-10-2004	Presentatie voor de Raad voor Kinderbescherming	Tijdens de presentatie is aandacht besteed aan multi-ethniciteit in het algemeen en de problematiek rond eer gerelateerd geweld in het bijzonder.	H
4	27-10-2004	Gesprek met de Adviescommissie Vreemdelingenzaken van het Ministerie van Justitie	Er is gesproken over de problematiek van de 'gedwongen huwelijken'.	H
5	4-11-2004	Presentatie op een Haagsche middelbare school	Aan de directie en team van een zwarte school is uitleg gegeven over de pilot en is relevante achtergrondinformatie verstrekt. De schoolwijkagent speelde hierbij een actieve rol.	H
6	9-11-2004	Gesprek met leerplichtambtenaar Dordrecht	Gesprek over aan eer gerelateerd geweld en eventuele betekenis in deze van de leerplichtambtenaar.	H/ZHZ
7	12-11-2004	Aanbieden van een netwerkoverzicht aan diverse bureaus	Het netwerkoverzicht (van sociale, culturele, religieuze, politieke en andere instellingen en organisaties) is geactualiseerd en aan	H

¹⁷ Doorgaans komt de registratiedatum overeen met de datum waarop de activiteit heeft plaatsgevonden. Gezien de tijdsdruk is het echter mogelijk dat er hier en daar een paar dagen verschil tussen zit.

			verschillende bureaus ter beschikking gesteld. Het overzicht bestrijkt instellingen in circa 110 gemeenten en heeft betrekking op vertegenwoordigers van ruim 70 verschillende etnische groepen.	
8	16-11-2004	Voorlichting bij de Stichting Kezban	Er is inzicht verschaft in relevante netwerken in de regio Haaglanden. Tevens is aandacht besteed aan sleutelpersonen bij de politie.	H/ZHZ
9	25-11-2004	Bijeenkomst met de Marokkaanse Meidengroep	Deze groep is onlangs in samenwerking met de politiecontactfunctionaris tot stand gekomen. Op deze startbijeenkomst is onder meer over aan eer gerelateerd en andere vormen van geweld gesproken.	H
10	1-12-2004	Verdieping van het netwerkoverzicht dat op 12-11-2004 is aangeboden.	Voor het verzorgingsgebied van Bureau Laak is het netwerkoverzicht voorzien van een mogelijkheid om te zoeken op postcode in het eigen gebied. Tevens is uitleg gegeven over de achtergronden van de verschillende instellingen.	H
11	9-12-2004	Gesprek met de voorzitter Stichting Somalisch netwerk	Er is gesproken over het belang en de wijze waarop een netwerk kan worden opgezet.	H
12	11-1-2005	Overleg met de Directie Opsporing van het Ministerie van Justitie	Overleg over de voortgang van de pilot en juridische aspecten rondom de preventie en aanpak van aan eer gerelateerd geweld.	H/ZHZ
13	12-1-2005	Medewerking verleend aan een interview met het COT	Het interview is gehouden naar aanleiding van wetenschappelijk onderzoek naar eer gerelateerd geweld.	H
14	13-1-2005	Medewerking verleend aan een door het COT georganiseerde	De paneldiscussie is georganiseerd naar aanleiding van wetenschappelijk	H/ZHZ

		paneldiscussie	onderzoek naar eer gerelateerd geweld.	
15	25-1-2005	Bijeenkomst bij het IOT (Inspraakorgaan Turken)	Op verzoek van het IOT zijn besprekingen gevoerd om hen te ondersteunen bij het geven van voorlichting aan hun achterban.	H
16	25-1-2005	Bijeenkomst met de Landelijke Vrouwen Organisatie	Gesprek over eventuele vormen van samenwerking.	H
17	2-2-2005	Bijeenkomst Algemene Commissie voor het Integratiebeleid in de Tweede Kamer	Voorlichting over aan eer gerelateerd geweld en de pilot	H/ZHZ
18	10-2-2005	Kameroverleg eer gerelateerd geweld	Deze bijeenkomst werd bijgewoond door de projectleider	H/ZHZ
19	9-3-3005	Voorlichting aan het College van B & W te Zoetermeer	Presentatie over aan eer gerelateerd geweld en de pilot	H/ZHZ
20	10-3-2005	Presentatie bij politie Rotterdam-Rijnmond	Presentatie over aan eer gerelateerd geweld en de pilot	H/ZHZ
21	11-3-2005	Presentatie bij politie Gelderland-Zuid	Presentatie over aan eer gerelateerd geweld en de pilot	H/ZHZ
22	17-3-2005	Bijeenkomst Onderzoeksbureau Beke over de werkdefinitie	Aan deze bijeenkomst werd actief deelgenomen door de projectleider en enkele medewerkers van de pilot	H/ZHZ
23	29-3-2005	Presentatie voor de landelijke vrouwenopvang	Presentatie over aan eer gerelateerd geweld en de pilot	H/ZHZ
24	29-3-2005	Gesprek met de directrice van de vrouwenopvang in Delft	Er zijn afspraken gemaakt over nadere samenwerking	HZZH